

INTELIGENȚA EROTICĂ

CURTEA VECHĂ PUBLISHING
București, 2016

CUPRINS

<i>Mulțumiri</i>	7
<i>Sălbăticiuni în captivitate</i> (D.H. Lawrence)	11
<i>Introducere</i>	13
1 De la aventură la captivitate: Motivul pentru care căutarea siguranței face ca vitalitatea erotică să slăbească	23
2 Mai multă intimitate, mai puțin sex: Dragostea caută apropiere, dar dorința necesită distanță	44
3 Capcanele intimității moderne: Comunicarea nu este singura cale spre apropiere	67
4 Democrație versus sex fierbinte: Dorința și egalitarismul nu joacă după aceleași reguli	85
5 Ba poți! Etica muncii protestante este responsabilă pentru degradarea dorinței	106
6 Sexul este murdar, practică-l cu persoana iubită: Când puritanismul și hedonismul intră în conflict	126
7 Profiluri erotice: Spune-mi cum ai fost iubit(ă) și-ți voi spune cum faci dragoste	147

8 Statutul de părinte: Când doi sunt amenințați de al treilea	170
9 Despre realitate și fantezie: În sanctuarul gândirii erotice găsim o cale directă spre plăcere	202
10 Umbra celui de-al treilea: Regândirea fidelității	228
11 Să punem din nou accentul pe sex: Introducerea erotismului în cămin	258
<i>Note</i>	283
<i>Index</i>	293

1

De la aventură la captivitate

Motivul pentru care căutarea siguranței face ca vitalitatea erotică să slăbească

*Focul original și primordial, sexualitatea, înalță flacăra
roșie a erotismului, iar aceasta, la rândul ei, susține și înalță
altă flacăară, albastră și tremurătoare — cea a dragostei.
Erotism și dragoste — dubla flacăară a vieții.*

OCTAVIO PAZ, *Dubla flacăară*

PETRECERILE ÎN NEW YORK sunt asemănătoare ieșirilor antropologice pe teren — niciodată nu știi pe cine vei întâlni sau ce vei găsi. De curând, mă învârteam pe la un eveniment monden și, cum e tipic în acest oraș al oamenilor de succes, înainte de a fi întrebată cum mă cheamă am fost întrebată ce ocupație am. Am răspuns: „Sunt terapeută și scriu o carte.” Tânărul prezentabil care stătea lângă mine lucra și el la o carte. „Despre ce scrii?“, l-am întrebat. „Fizică“, mi-a răspuns. Politicos, am formulat următoarea întrebare: „Ce fel de fizică?“ Nu îmi pot aminti care a fost răspunsul lui deoarece conversația despre fizică a luat brusc sfârșit atunci când cineva m-a întrebat: „Și tu? Despre ce scrii?“ „Despre cupluri și erotism“, am răspuns eu.

Factorul meu de popularitate nu a fost niciodată atât de mare — la petreceri, în taxiuri, la salonul de manichiură,

în avion, cu adolescenții, cu soțul meu, oriunde — cum a fost atunci când am început să scriu o carte despre sex. Îmi dau seama că există anumite subiecte care îi îndepărtează pe oameni și altele care acționează ca un magnet asupra lor. Oamenii îmi vorbesc. Desigur, asta nu înseamnă că îmi spun adevărul. Dacă există vreun subiect care să invite tăinuirea, atunci sexul este acela.

— Ce anume despre cupluri și erotism? Întreabă cineva.

— Scriu despre natura dorinței sexuale, îi răspund eu. Vreau să știu dacă se poate păstra vie dorința într-o relație de lungă durată, dacă se poate evita uzura ei obișnuită.

— Nu ai neapărat nevoie de dragoste pentru a face sex, dar ai nevoie de sex în dragoste, spune un bărbat care stătea pe tușă, încă indecis cărei conversații să i se alăture.

— Te concentrezi în special asupra cuplurilor căsătorite? Cupluri de heterosexuali? Întreabă altul. Însemnând: cartea aceasta este și despre mine?

Îl liniștesc:

— Analizez nenumărate cupluri. Cupluri de heterosexuali, homosexuali, tineri, bătrâni, logodiți și indeciși.

Le spun că vreau să știu cum, sau dacă, putem menține o oarecare însuflețire și emoție în relațiile noastre. Există ceva propriu căsniciei care potolește dorința? Putem vreodată menține siguranța fără a ceda monotoniei? Mă întreb dacă putem păstra un simț al poeticului, a ceea ce Octavio Paz numește dubla flacără a iubirii și a erotismului.

Am purtat această conversație de multe ori, iar comentariile pe care le-am auzit la această petrecere nu-mi erau mai deloc necunoscute.

— Nu se poate.

— Ei bine, asta e toată problema monogamiei, nu-i așa?

— De aceea nu îmi iau angajamente. Nu are nimic de-a face cu frica. Pur și simplu urăsc sexul plictisitor.

- Dorință în timp? Ce ziceți de dorință pentru o noapte?
- Relațiile se dezvoltă. Pasiunea se transformă în altceva.
- Am renunțat la pasiune atunci când am născut.
- Uite ce e, există bărbați cu care te culci și bărbați cu care te căsătorești.

Cum des se întâmplă într-o discuție publică, chestiunile cele mai complexe tind să se polarizeze cât ai clipi, iar nuanța este înlocuită de satiră. De aici, diferența dintre romantici și realiști. Romanticii refuză o viață fără pasiune; jură că nu vor renunța niciodată la adevărata dragoste. Ei sunt căutătorii permanenți, care vor să găsească persoana cu care dorința nu li se va stinge niciodată. De fiecare dată când le scade dorința în intensitate, ei conchid că dragostea a dispărut. Dacă eros e în declin, atunci dragostea trebuie să se afle pe patul de moarte. Ei deplâng pierderea emoției și se tem să se așeze la casa lor.

La extrema opusă se află realiștii. Ei spun că dragostea trainică este mai importantă decât sexul fierbinte și că pasiunea îi determină pe oameni să facă lucruri stupide. Ea este periculoasă, creează catastrofe și este o bază șubredă pentru căsnicie. Cum o spun cuvintele nemuritoare ale lui Marge Simpson: „Pasiunea este pentru adolescenți și străini.” Pentru realiști, prevalează maturitatea. Emoția inițială se dezvoltă în altceva — în dragoste profundă, respect reciproc, trecut împărtășit și tovarășie. Diminuarea dorinței este inevitabilă. Se așteaptă ca tu să o înduri cu hotărâre și să te maturizezi.

Pe măsură ce conversația își urmează firul, cele două tabere se privesc cu un amestec complex de milă, tandrețe, invidie, exasperare și dispreț categoric. Dar, deși ambele se poziționează la capetele opuse ale spectrului, ele sunt de acord cu premisa fundamentală că pasiunea se potolește în timp.

„Unii dintre voi nu sunt de acord cu pierderea în intensitate, unii dintre voi acceptă această idee, dar toți păreți a crede că dorința dispare treptat. Lucrul asupra căruia nu cădeți de acord este cât de importantă este pierderea“, comentez eu. Romanticii pun preț pe intensitate, în defavoarea stabilității. Realistii prețuiesc siguranța, mai mult decât pasiunea. Dar ambii sunt adeseori dezamăgiți deoarece puțini oameni pot trăi fericiți la oricare dintre cele două extreme.

Aproape întotdeauna sunt întrebată dacă prin cartea mea ofer o soluție. Ce pot face oamenii? Ascuns în spatele acestei întrebări se întrevade un secret care tânjește după elanul vital, după valul de energie erotică ce semnalează faptul că trăiesc. Pentru oricâtă siguranță și protecție s-au convins oamenii să se așeze la casa lor, totuși ei doresc ca această forță să facă parte din viața lor. Așa că eu m-am deprins intens cu momentul în care toate aceste cugetări despre pierderea inevitabilă a pasiunii se transformă în exprimări ale speranței. Adevăratele întrebări sunt acestea: putem avea și dragoste, și dorință în cadrul aceleiași relații de-a lungul timpului? Cum? Cum anume ar fi acea relație?

Ancoră și val

Considerați-mă o idealistă, dar eu cred că dragostea și dorința nu se exclud reciproc, ci doar că ele nu se manifestă în același timp. De fapt, siguranța și pasiunea sunt două nevoi umane separate, fundamentale, ce răsar din diferite motive și tind să ne poarte în diferite direcții. În cartea *Can Love Last? (Poate dura iubirea?)*, psihanalistul profund cugetător, Stephen Mitchell, ne oferă un cadru pentru reflectarea la această enigmă. Așa cum explică el, toți avem nevoie de siguranță: de permanență, încredere, sta-

bilitate și continuitate. Aceste instincte, înrădăcinate și adăpostite în noi, ne motivează în experiența noastră umană. Dar avem, de asemenea, nevoie de noutate și de schimbare, forțe generative ce dau vieții plenitudine și vibrație. Iar aici riscul și aventura se conturează considerabil. Suntem contradicții ambulante, căutăm protecție și predictibilitate, pe de o parte, și prosperăm în diversitate, pe de altă parte.

Ați privit vreodată un copil care pleacă de lângă părinți să exploreze și apoi se întoarce imediat pentru a se asigura că mami și tati sunt încă acolo? Micuțul Sammy trebuie să se simtă în siguranță pentru a pleca în lume și a descoperi; și, odată ce și-a satisfăcut nevoia de explorare, vrea să se întoarcă la baza lui protectoare pentru a se reconecta. E un sport la care va reveni ca adult, culminând în jocurile lui Eros. Perioadele în care va fi curajos și își va asuma riscuri, vor alterna cu cele în care va căuta sprijin și siguranță. Poate să eșueze, deși în general se va hotărî asupra unei preferințe în defavoarea celeilalte.

Și ceea ce este adevărat pentru oameni este adevărat pentru oricare ființă însuflețită: toate organismele necesită perioade alternative de dezvoltare și echilibru. Orice individ sau sistem expus neîncetat la noutate și schimbare riscă să se prăbușească în haos; însă unul care este prea rigid sau static încetează să mai crească și, în final, moare. Acest dans fără sfârșit dintre schimbare și statornicie este asemănător ancorei și valurilor.

Relațiile adulților reflectă foarte bine toate aceste dinamici. Căutăm o ancoră stabilă și de încredere în partenerul nostru. Deși, în același timp, ne așteptăm ca dragostea să ne ofere o experiență transcendentă care să ne permită să zburăm dincolo de viețile noastre cotidiene. Provocarea adresată cuplurilor moderne constă în reconcilierea nevoii

de siguranță și predictibilitate cu dorința de a fugi după ceea ce este emoționant, misterios și inspiră venerație.

Pentru câțiva norocoși, aceasta este numai o provocare. Aceste cupluri pot îmbina cu ușurință curățenia în garaj cu spălatul reciproc pe spate. Pentru ele, nu există disonanță între angajament și emoție, între responsabilitate și joacă. Ele pot cumpăra o casă și pot fi și obraznice în ea. Pot fi părinți și totuși iubiți. Pe scurt, sunt capabile să îmbine naturalul cu nefirescul. Dar pentru restul dintre noi, căutarea emoției în aceeași relație în care stabilim permanență este un ordin greu de îndeplinit. Din nefericire, prea multe povești de dragoste se dezvoltă în asemenea fel, încât sacrificăm pasiunea pentru a obține stabilitate.

Ce vreau, așadar?

Adele intră în biroul meu ținând o jumătate de sandviș în-tr-o mână și niște hârtii pe care le rezolvă pe fugă, în cealaltă mână. La cei treizeci și opt de ani ai săi, este o avocată respectată în domeniul privat. Este căsătorită cu Alan de șapte ani. Este cea de-a doua căsătorie pentru amândoi și au o fiică, Emilia, de cinci ani. Adele este îmbrăcată simplu și elegant, deși intenționează de ceva vreme să meargă la coafor, iar acest lucru se poate observa.

„Vreau să fac ce trebuie! spune ea. Optzeci la sută din timp sunt fericită cu el. Sunt cu adevărat fericită. Niciun minut de pierdut pentru această femeie organizată și împlinită. Nu spune anumite lucruri; nu-și revarsă sentimentele; dar e cu adevărat un tip drăguț. Ridic ziarul de jos și mă simt norocoasă. Suntem toți sănătoși; avem destui bani; casa nu ne-a ars niciodată, nu trebuie să ne strecurăm printre gloanțe când ne întoarcem acasă de la serviciu. Știu cât de rău poate fi acolo afară. Ce vreau, așadar?

9

Despre realitate și fantezie

**În sanctuarul gândirii erotice
găsim o cale directă spre plăcere**

Întreaga faună a fanteziilor umane, vegetația lor marină, este purtată de curent și savurează zonele întunecate ale activității umane, ca și cum împletește cozi groase de întuneric. Aici, apar, de asemenea, farurile minții cu asemănarea lor exterioară cu simboluri mai puțin pure. Poarta către mister se deschide la atingerea unei sensibilități umane și am intrat în domeniul întunericului. Un pas greșit, o silabă omisă, ambele dezvăluie gândurile unui om.

LOUIS ARAGON

CÂND CATHERINE A AJUNS la pubertate avea cu douăzeci și cinci de kilograme mai mult decât era normal să aibă. Invizibilă din punct de vedere sexual, respinsă în mod repetat, ea era „asistenta urâtă” lăsată să păzească ușa, în timp ce prietenele ei se sărutau de partea cealaltă a ei. Astăzi, este o femeie frumoasă, căsătorită de aproape cinci-sprezece ani. Ea și soțul ei pun în practică o fantezie în care ea este o prostituată de lux. Bărbații plătesc bani mulți pentru plăcerea de a o avea în companie — o doresc atât de mult, încât sunt dispuși să plătească o mică avere și să-și

riște locurile de muncă și căsniciile pentru puțin din timpul ei. Cu cât mai scandaloase sunt infracțiunile lor, cu atât e mai mare valoarea ei. Umilințele din trecut ale lui Catherine sunt răzbunate de bărbații care acum nu pot trece pe lângă ea fără să se minuneze. În teatrul imaginarului pretinde cu succes răzbunarea suferințelor și frustrărilor adolescenței.

Soția lui Daryl se plânge: „El nu poate nici măcar să aleagă un restaurant și vrea să mă lege de pat? Despre ce e vorba?” Dificultatea pe care o simte Daryl în a se afirma în viața cotidiană este remediată în mod spectaculos în fanteziile lui de dominație. În coregrafia foarte ritualică și consimțită a conexiunii și dominației, agresivitatea lui Daryl își găsește în siguranță exprimarea. Dorințele lui sunt onorate, teama lui de a merge prea departe este stăpânită, iar puterea lui masculină le provoacă altora mai degrabă plăcerea decât durerea.

Lucas, un homosexual mândru, crescut într-un orașel din sudul statului Illinois, a petrecut mulți ani pretinzând că e heterosexual, îngrozit că va fi descoperit. A jucat fotbal în liceu și chiar a făcut dragoste cu o majoretă fiindcă îl abordase în mulțime și el știa că dacă ar refuza-o ar ridica suspiciuni cu privire la sexualitatea lui. Acum, la cei treizeci de ani, el spune: „Am plecat naiba din orașul acela ca să pot fi homosexual pe față, fără ca acest lucru să-mi amenințe viața. Iar acum, iată-mă mergând pe plaja de nudiști din Aquinnah pretinzând că sunt hetero, pentru ca vreun tip să poată încerca să mă convertească. Voi fi heterosexual, dar după termenii stabiliți de mine. Astăzi pretind că sunt hetero numai atunci când cred că voi avea parte de sex. Din fericire pentru mine, sunt foarte mulți homosexuali care sunt stârniți de faptul că transformă un tip hetero, încât fac sex tot timpul.”

Emir este bărbatul unei singure femei și așa a fost toată viața. „Am avut mereu prietene, prietene adevărate, femei pe care le-am iubit și cu care am stat ani de zile. Acesta sunt eu. Sunt cu Althea de cinci ani. Aveam o viață sexuală grozavă dar, de când am făcut un copil acum șase luni, ea nu mai vrea să facem sex la fel de mult cum obișnuia. Trebuie să-mi pun la bătaie tot arsenalul meu de seducător ca s-o conving, iar uneori nici măcar asta nu funcționează. Majoritatea timpului am singur grijă de mine.“ Fantezia preferată a lui Emir este să facă sex cu două femei în același timp. „Îmi place ideea de a primi atât de multă atenție.“

Foarte mulți bărbați heterosexuali au fantezii ce reprezintă variațiuni pe tema femeii omni-sexuale. Nu trebuie să fie curtată sau convinsă să facă sex. Nu trebuie să-și facă dispoziția necesară, deoarece ea o are întotdeauna. Ea nu spune: „Cum poți să te gândești la sex acum când avem atâtea de făcut?“ Ea spune: „Mai mult, mai mult, mai mult.“ Nu-l face să se simtă prost pentru că vrea să facă sex, deoarece și ea își dorește la fel de mult. Când două servitoare franțuzoaice te invită în patul lor, poți fi sigur că niciuna dintre ele nu va spune: „Nu în seara asta, dulceață, sunt prea obosită.“

Pâinea omului sărac

Până nu de mult, fantezia erotică a primit o critică nefavorabilă. Ceea ce vedea creștinismul ca pe un păcat a devenit mai târziu, în ochii psihologiei moderne, o perversiune limitată la cei nesatisfăcuți și cei imaturi. Chiar și astăzi, mulți oameni cred că fantezia nu e nimic mai mult decât o compensare slabă pentru frustrarea legată de libido și lipsa de ocazie datorată căderii nervoase, dezvoltării oprite sau

a unei burți mari. Ei cred că fanteziile sexuale reprezintă ceea ce vrem să se întâmple în realitate. „Dacă soțul meu ar fi cu adevărat atras de mine nu ar mai trebui să se uite la poze cu sâni mari“, se plânde o soție. „Când visez că mă violează alți bărbați, mă simt de parcă îmi trădez prietenul“, spune o altă clientă. „Ce fel de femeie vrea să fie violată?“

Și eu obișnuiam să adopt viziunea îngustă că fantezia este pâinea omului sărac — alimentul celor săraci din punct de vedere senzual. Fusesem învățată să privesc fanteziile ca pe un simptom al nevrozei sau al imaturității sau ca pe idealizări romantice captivante din punct de vedere erotic care te orbesc și nu te lasă să vezi adevărata identitate a partenerului și subminează relațiile din lumea adevărată. Eram blocată la marginea dintre imaginar și real, distrasă de la cercetarea complexității minții erotice. Din fericire, am fost destul de curioasă să îmi întreb pacienții despre lumea fanteziilor lor. Dar odată ce mi-au spus, tot nu știam ce să fac cu informația. Era ca și cum mă uitam la un foarte bun film rusesc, fără subtitrare; nu aveam nicio idee despre ce era vorba, deși puteam aprecia frumusețea cinematografiei.

De-a lungul anilor, gândirea în domeniu s-a dezvoltat, așa că acum privim fantezia ca pe o componentă normală a sexualității sănătoase adulte. De la o concentrare aproape exclusivă asupra fanteziilor ca vicii tainice (sau dorințe perverse ale unei minorități nesatisfăcute), viziunea s-a extins. Munca colectivă a filozofilor și clinicienilor ca Michel Foucault, Georges Bataille, Ethel Spector Person, Robert Stoller, Jack Morin, Michael Bader și mulți alții a adus o schimbare totală în a înțelege profunzimea și bogăția imaginației erotice: ceea ce este ea și ce poate să facă.

În practica mea, am ajuns să văd fantezia ca pe o resursă imaginară valoroasă, fie ea cultivată individual sau în comun de către cupluri. Abilitatea de a ajunge oriunde

prin intermediul imaginației este o expresie pură a libertății individuale. Este o forță creativă care ne poate ajuta să transcendem realitatea. Oferindu-ne o escapadă ocazională din relație, ne servește ca antidot puternic pentru lipsa de libido dintr-o relație. Mai simplu spus, dragostea și tandrețea sunt sporite de condimentul imaginației.

Fanteziile — sexuale și de alt gen — au și puteri aproape magice de vindecare și de reînnoire. Ele ne înapoiază sănii confiscați prin mastectomie sau ne permit să mergem așa cum o făceam și înaintea accidentului care ne-a cauzat paralizia. Ele întorc timpul, făcându-ne din nou tineri și ne permit, pentru puțin timp, să fim așa cum nu mai suntem și poate nu am fost niciodată: perfecți, puternici, frumoși. Ne plasează în prezența iubitului care a murit sau ne amintesc de felul pasional în care făceam dragoste cu partenerul pe care acum ne străduim să-l erotizăm. Prin intermediul fanteziei reparăm, compensăm și transformăm. Pentru câteva momente ne ridicăm deasupra realității vieții și, ulterior, deasupra realității morții.

Cu cât ascult și cercetez mai mult, cu atât apreciez mai mult perspicacitatea fanteziei — energia ei, eficiența ei imaginativă, calitățile ei tămăduitoare și forța ei psihologică. Fanteziile noastre combină unicitatea trecutului personal cu extinsa străbatere a imaginației colective. Fiecare cultură utilizează stimulenți și interdicții pentru a transmite ceea ce este sexy (*Idolul American!!* Monica Lewinsky!) și ceea ce este interzis (acoliți! Monica Lewinsky!). Zborul minții reprezintă o punte între ceea ce e posibil și ceea ce e permis. Fantezia este alchimia care transformă amestecul acesta de ingrediente psihice în aurul pur al excitației sexuale.

În munca mea alături de cupluri, fantezia sexuală asigură de asemenea un izvor de informații despre viața interioară